

Pi'rġġeemtuärjjõs

VUÄ'NKÂNJI DA ČIÖLGGSÂNJI

Siiskõs

Pi'rggëemtuärjjõs	3
Mii lij pi'rggëemtuärjjõs?	7
Måkam koolaid tuärjjõõzz vuäitt vuäžžad?	8
Mõök puätti vaaikte tuärjjõ'sse?	10
Mä'htt tuärjjõõzz meä'r la'skķeet?	12
Ooccâm da mä'hssem	14
Näai't Kela kääzzkâstt	19

Pi'rggëemtuärjjõs

Tän brosyyrâst muštlet vuâđđpi'rggëemtuärjjõõzzâst.
Vuäitak vuäžžad tøn Kelast, jõs tuu puätti,
väär da jee'res tuärjjõõzz
jie ri'jtte vie'lt'te'mes aarg koolääd,
mä'te porrmõ'sše da jälstummša.

Pue'tti seeidain muštlet tää'rkben,
måkam koolai väaras vuäitak vuäžžad tuärjjõõzz.
Brosyyrâst muštlet še,
mä'htt tuu puätti da väär vaaikte tuärjjõõzz vuäžžma.

Lââ'ssen brosyyrâst muštlet,
mä'htt Kela la'skķad tuärjjõõzz mie'rr.
Brosyyr looppâst lie teâđ tõ'st,
mä'htt tuärjjõõzz oožžât.

Brosyyr muštal ee'jj 2022 vue'jjest.

Lââ'ssteâđ nee'ttest da te'lfoonâst

Kela tuärjjõõzzi pirr muštlet
nuorttsää'mkiõ'lle addrõõzzâst
www.kela.fi/nuorttsaamkiolle

Jälstemtuärjjõõzz pirr muštlet tää'rkben
Kela lää'ddkiõllsaž seeidain
www.kela.fi/toimeentulotuki

Jõs tu'st lie kõõčmõõžž,
vuäitak soi'ttjed kääzzkâ'sttemnâamra
020 692 207

Oozz vuõsshân Kela jee' res tuärjjõõzzid

Tää'rkest ouddâl vuâđđpi'rğğeemtuärjjõõzz ooccâm,
vuäitak-a vuäžžad Kela jee' res tuärjjõõzzid,
ouddmiärkkân jälstemtuärjjõõzz
le'be reäugte'mesvuõtt-tuärjjõõzzid.
Jälstemtuärjjõs da reäugte'mesvuõtt-tuärjjõõzz
lie čiõlguum jii'jjez brosyyrin.

Jee' res tuärjjõõzzid fe'rttai ooccâd ouddâl
ko äacc vuâđđpi'rğğeemtuärjjõõzz.

Vuäitak vuäžžad vie'kk še kää'ddest, ko'st jälstak.
Jiijjad kää'dd tuärjjõõzzin da kääzzkõõzzin vuäžžak teäđ
kää'dd ne'ttseidain le'be sosiaalkontrest.
Kää'dd tuärjjõõzz lie ouddmiärkkân tiuddee
da cõggi pi'rğğeemtuärjjõs.

Tiõrvâsvuõttthääidast vuäžžak teäđ
tiõrvâsvuõttkõõskõõzzâst.

Mii lij pi'rğğeemtuärjjõs?

Vuäitak ooccâd pi'rğğeemtuärjjõõzz,
jõs tuu tie'ğğ jie ri'jtte vie'lt'te'mes koolaid.
Vie'lt'te'mes kool lie ouddmiärkkân
vuâkr, porrmõš, tiõrvâsvuõthâidd da pihttâz.

Pi'rğğeemtuärjjõõzzâst lie kolmm vue'zz:

- vuâđđpi'rğğeemtuärjjõs
- tiuddeei pi'rğğeemtuärjjõs
- cõggi pi'rğğeemtuärjjõs.

Vuâđđpi'rğğeemtuärjjõõzz oozzât Kelast.

Tu'st vuei'tte še lee'd nõkam kool,
koid jiõk vuei't vuâžžad vuâđđpi'rğğeemtuärjjõõzz.
Te'l kââ'dd sosiaalkäazkõõzz vuei'tte tu'mmjõõzzâs mie'ldd
miõttâd tu'nne tiuddeei le'be cõggi pi'rğğeemtuärjjõõzz.

Oozz pâi vuõššân Kelast vuâđđpi'rğğeemtuärjjõõzz.
Ķee'rjet ooccmõõžž Lââ'ssteâđ-päikka tõid koolaid,
koid taarbšak tiuddeei le'be cõggi pi'rğğeemtuärjjõõzz.
Vuäitak raukkâd seämmast, što Kela serdd ooccmõõžž
kââ'dd kiõtt'tõõllâmnalla.

Måkam koolaid tuärjjõõzz vuäitt vuäžžad?

Vuâđđpi'rggēemtuärjjõõzz ij vuei't vuäžžad
juõ'kknallšem koolaid.
Tõt lij jurddum vie'lt'te'mes koolaid,
mâ'te jälstummša da porrmõ'sše.

Vuâđđpi'rggēemtuärjjõõzzâst primmsallaš koolaid
jue'jjet vuâđđvuässa da jee'res vuâđđkoolaid.

Vuâđđvue'ss

Vuâđđvuässa lie la'skkuum valmmša aarg takai kool,
mâ'te porrmõš da pihttâz.
Ko oo3zak tuärjjõõzz, tu'st ij taarbâž čuä'jted kuuitid
le'be laaskid täin koolain.

Juõ'kk piärnekka vää'ldet lokku jiijâs vuâđđvue'zz.

Vuâđđvue'ss âänn se'st

- porrmõškoolaid
- piiutâskoolaid
- occnjaž tiõrvâsvuõtthuâllkoolaid (ouddmiârkkân
jiõččhâiddtalkkâz, koid jeät taarbšuku resee'pt)
- persoonlaž puu'ttesvuõđâst da
põõrt puu'ttesvuõđâst šõddi koolaid
- pääiklažjâattlõõgg ââ'nem
- ga'zeââ't ti'll'jem
- te'lfoon da teättjâattlõõgg ââ'nem di ne'ttõhttvuõđ
- staarjõõzzid da virkkõõvvâm
- jee'res va'stteei juõ'kkpeivvsaz jie'llma kuulli koolaid.

Jee'res vuâđđkool

Vuäitak lââ'ssen ooccâd tuärjjõõzz jee'res vuâđđkoolaid.

Jõs oo3zak tuärjjõõzz täid koolaid,
tu'st fe'rttai tääimted koolaid õhttnēi kuuitid da laaskid
Kelaa'je ooccmõõžž meâlddõssân.

Kela vâldd lokku täid koolaid obbvuõđstes,
jõs tõk lie toolkva šorradvuõđ peä'lest.

Jee'res vuâđđkool lie

- älstemkool (ouddmiârkkân vuâkr, va'sttõk, liädgg,
dommâåsktõs da piârripõõrt hâiddamkool)
- vie'lt'te'mes siirdcõõttâmkool
- õõlmâs tiõrvâsvuõtthuâl kool, koid vuâđđvue'ss ij ââ'n
se'st (ouddmiârkkân tiõrvâsvuõttkõõskõõzz ä'sšnekmääus,
rese'ptt-talkkâz da åå'sk)
- päärnai kâaddlaž pei'vvhâaid kool
- škooulnei'kki tue'les- da jeä'kkespei'vvtoi'mmjummuž kool
- tiõttum kool, kook šâ'dde ougglõspuârresa
päärnain kaaunõõttmõõžžâst
- vie'lt'te'mes persoontuõđštõõzz, åårramä'sšškee'rj
le'be maatkčemä'sšškee'rj ha'ŋkķeemkool.

Mõõk puätti vaaikte pi'rğğeemtuärjjõ'sse?

Vuâđđpi'rğğeemtuärjjõõzz meärra vaaikte
puk puätti da väär, kook tu'st da piärrjastad lie.
Puättjid la'skķeet še tuärjjõõzzid, koid vuäžžak.

Vuâđđpi'rğğeemtuärjjõs lij mâaimõs-sâjjsaž
täällõõzzlaž tuärjjõs.
Tõt miärkkšââvv, što tu'st fe'rttai vuõššân ooccâd
jee'res tuärjjõõzzid, koid tu'st lij vuõiggâdvuõtt.

Kela mä'hssem jee'res tuärjjõõzz lie ouddmiärkkân

- reäugte'mesvuõttstaan
- jälstemtuärjjõõzz
- jeältõõgg
- mätt-tuärjjõs
- puõzzâlmpei'vvteä'ğğ
- puärrsipei'vvteä'ğğ
- päärnažlââ'ss
- dommhåaid tuärjjõs
- jeä'lttemtuärjjõs.

Ko pi'rğğeemtuärjjõõzzâst tu'mmjet,
puättjid vää'ldet lokku nettomeärrsi'žžen le'be piidi mângja.

Lij šiõgg mu'stted, što pi'rğğeemtuärjjõ'sse vaaikte
še väär, kook tu'st lie ââ'nnemnalla.
Vääraivui'm juu'rdet ouddmiärkkân tie'ğğid,
kook lie šiâštum baņkktiil õõl,
le'be nõkam jällmõõžž, koon vuäitak kaaupšed.

Mä'htt tuärjjõõzz meä'r la'skķeet?

Vuäitak vuäžžad vuâđđpi'rğğeemtuärjjõõzz, jös tu'st lie jäänab vuâđđpi'rğğeemtuärjjõ'sse primmsallaš kool ko puätti da vää.

Kela tuejjad puättjinad da koolainad laaskâlm. Vuâđđvue'zz la'skķeet mie'ldd koolaid. Laaskâlm veäkka se'lvvan, mâ'mmet vuäitak vuäžžad vuâđđpi'rğğeemtuärjjõõzz.

Tuärjjõõzz meä'r vuäžžat nu'tt, što puättjin kie'ppeet koolaid, koid vuäitak vuäžžad pi'rğğeemtuärjjõõzz.

Pi'rğğeemtuärjjõõzzâst jeät mahssu piid.

Ouddmiârkk pi'rğğeemtuärjjõõzz meä'r la'skķummšest

Kai'ssi lij reaugte'mes õhttuhoõlteei, ķeä'st lie 11- da 13-ekksa päärna. Son åacc Kelast vuâđđpi'rğğeemtuärjjõõzz, ko suu tie'ğğ jie ri'jtte pukid koolaid. Kai'ssjest jie leäkku ni vää, mâ'te šeäšt bankktil â'lñn.

Piârri puätti lie

- reauggmarkkântuärjjõs da päärnažpâäjõs 679,20 eu'rred määnpââ'jest
- päärnažlââ'ss da õhttuhoõlteeipâäjõs 326,32 eu'rred määnpââ'jest
- jälstemuärjjõs 611,20 eu'rred määnpââ'jest
- jeä'ltemuärjjõs 345,18 eu'rred määnpââ'jest

Puätti õhttsi'žže:

1 961,90 eu'rred määnpââ'jest

Piârri kool lie

- vuåkr 810 eu'rred määnpââ'jest
- čää'ccmähss 45 eu'rred määnpââ'jest
- takai aarg kool le'be vuâđđvue'zz õhttsi'žže 1 281,89 eu'rred määnpââ'jest:
  - õhttuhoõlteei 586,89 eu'rred määnpââ'jest
  - vuõssmõs pâ'jjel 10-ekksaž päärnaž 360,37 eu'rred määnpââ'jest
  - nu'bb pâ'jjel 10-ekksaž päärnaž 334,63 eu'rred määnpââ'jest

Kool õhttsi'žže:

2 136,89 eu'rred määnpââ'jest

Puättjin kie'ppeet koolaid:

1 961,90 eu'rred - 2 136,89 eu'rred = -174,99 eu'rred

Kai'ssi piârrija määu'set vuâđđpi'rğğeemtuärjjõõzz

174,99 eu'rred määnpââ'jest.

Ooccâm da mä'hssem

Oo33 vuâđđpi'rğğeemtuärjjööz nē'ttest:

www.kela.fi/neettest

Tää'rkest ooccmōōžžâst, mōōk meâlddōōzz tō'st â'lğğe lee'd.
Meâlddōōzzid vuäitt še vuöltteed nē'ttest.

Vuäitak ooccâd tuärjjööz še lomaakkin,
koon vuäžžak Kela konttrin da ne'ttseeidain:

www.kela.fi/lomaakk

Kela pää'staddrös lij

Kela

PL 10

00056 KELA

Jōs jiōk vuei't ooccâd vuâđđpi'rğğeemtuärjjööz nē'ttest
le'be pō'mmailomaakkin, vuäitak ooccâd tōn njäämlânji.
Soi'tte te'l Kelaa'je le'be mōōn Kela konttra.

Mōōn kuu'kk̄ kiōtt'tōöllâm pešt?

Muu'st tiuddeed ooccmōōžž tärkka.

Tääimat Kelaa'je pukid meâlddōōzzid,
koid ooccmō'sše taarbšet.

Tōt jooudad ooccmōōžž kiōtt'tōöllâm.

Jōs ooccmōōžžstad lie puk taarbšum teâđ,
vuäžžak Kelast tu'mmstōōgg 7 arggpeei'v se'st.

Jōs Kela ärvvtâäll oōutveäkka tuin,
što ooccmōš lij kirrsallaš,
tōn čââu'det seämma le'be čuâvvai arggpeei'v.

Kuä'ss tuärjjööz mäü'set?

Ko Kela lij kiōtt'tōöllâm ooccmōōžžad,
vuäžžak domoi tu'mmstōōgg.

Tu'mmstōōggâst i'lmmtet tuärjjööz mie'rr, vuâđ
da mä'hssempei'vv.

Vuäžžak tu'mmstōōgg še te'l,
jōs tu'nne ij leäkku miōttum tuärjjōs.

Kela mähss vuâđđpi'rğğeemtuärjjööz
tuu banjkktil oōl määnpââ'j 1. banjkkpeei'v.

Jōs tuärjjöözad mähssmōš ij kiōrggân
meä'rmeâldlaž mä'hssempeivva,
Kela mähss tuärjjööz tâ'lles tu'mmstōōgg tuejjeem mâᅇᅇa.
Te'l tie'ğğ lie tuu tiil â'lñn
2 banjkkpeei'v kee'jjest tu'mmstōōgg tuejjummšest.

Kela vuäitt mä'hssed vuâđđpi'rğğeemtuärjjöözâst
vuäkr vuōi'ğğest vuo'krjeija, jōs haa'lääk nu'tt.
Kela vuäitt še mä'hssed tuu liädgglaask le'be
dommääsktōōzz vuōi'ğğest laaskteija, jōs haa'lääk nu'tt.

Ko leäk vuäžžam tu'mmstōōgg vuâđđpi'rğğeemtuärjjöözâst,
vuäitak tääimted Kelaa'je še laaskid,
koid leäk vuäžžam tu'mmstōōgg mâᅇᅇa da
koi mie'rrpei'vv lij tu'mmstōōggad viōggâstääramääi'j se'st.
Mie'rrpei'vv miärkkšâäv algveärlaž laask mie'rrpeei'v,
ij mušt'temlaask mie'rrpeei'v.
Tu'mmstōōggâst, koon vuäžžak, mušt'tlet tää'rkbēn,
mākam laaskid vuäitak tääimted Kelaa'je.

Mä'hssemčonnõötmõš

Vue'zz vuâđđpi'rğğeemtuärjjõzzstad
vuei'tet u'vdded mä'hssemčonnõötmõššân.
Mä'hssemčonnõötmõöžž vuäitt vuäžžad
ouddmiärkkân oo'skid.

Vuäžžak mä'hssemčonnõötmõöžž tu'mmstõögg õhttvuõđâst.
Mä'hssemčonnõötmõöžžâst muštlet,
mõön tõin vuäitt mä'hssed kaaupâst.

Ko tu'nne miõđât vuâđđpi'rğğeemtuärjjõzz,
vuäžžak seämmast mä'hssemčonnõötmõöžž apteekka.
Mä'hssemčonnõötmõöžžin vuäžžak tuu taarbšem
rese'ptt-talkksid.

Kela vuõlttad talkksi mä'hssemčonnõötmõöžž
vuoi'ğğest apteekka nee'tt päai'k.
Apteekkast ri'jttai, što čuä'jtak Kela-koortad
le'be persoontuõđštõöžž.

Taarbšak-a vie'kk?

Vuäitak vuäžžad persoonlaš kääzzkõöžž Kela ä'sštobddjest
te'lfoonâst le'be konttrest.

Jõs tu'st le'be piärrjastad lij tarbb saggstõölläd
kää'dd sosiaalkääzzkõöžž ämmatnii'kkin,
Kela da kää'dd vuei'tte tuejjeed õhttsažtuâj vuâggad mie'ldd.

I'Immet, jōs vuâkkad mottai

Jōs jie'llmad mottai,
tōt vuäitt vaaikted tuu Kelast vuäžžam tuärjjōōzzid.
Muuttâs vuäitt kuōskkâd ouddmiârkkân jälstumuž, puättjid,
reâuggmōōžž le'be piârri.

Muu'št i'lmmed muttsin Kelaa'je.
Vuäitak tuejjeed tōn nee'ttest, te'lfoonâst le'be konttrest.

Tuu vasttōōzzâst lij vue'zzstad ainsmâ'tted,
što Kelast lie vuōigg teâđ.
Te'l tuärjjōōzz määu'set tu'nne vuōigg šooržen.

Jōs tu'mmstōōggâst lij vââ'kk

Jōs Kela tu'mmstōk lij tuu miōläst vââgglaš,
vuäitak ooccâd tu'mmstō'kke muttâz.

Vuäžžak tu'mmstōk-kee'rij mie'ldd vuä'ppōōzzid tō'st,
mä'htt muttâz oozžât.

Jōs tu'st lie kōōčcmōōžž, vää'ld vuōššân õhttvuõđ Kelaa'je.

Nee'ttest vuäitak

- ooccâd tuärjjōōzzid
- vuõltteed meâlddōōzzid
- tää'rkted ooccmōōžžad vue'jj
- vuõltteed saaggid
- i'lmmed muttsin
- looppted tuärjjōōzz.

Näai't Kela kääzkkâstt

Nee'ttest

Loogg Kela tuärjjōōzzi pirr
nuõrttsää'mkiõ'lle:

www.kela.fi/nuorttsaamkiolle

Kōōjj vuä'ppōōzz:

www.kela.fi/kysy-kelasta

La'skked tuärjjōōzz meä'r:

www.kela.fi/laskurit

Ä'sšed nee'ttest:

www.kela.fi/neettest

Kee'rijtōõđ ne'ttkääzkkō'sse

OmaKelaa'je da ääi'jva'rrjumša
fe'rttai tobddeed. Taarbšak
bankktiõttid le'be mobiilstaanõõgg.

Veä'kk ä'sstōõllmō'sše

Jōs nee'ttest ä'sstōõllmōš
lij vaiggâd, vuäitak vuäžžad
tōōzz vie'kk:

www.kela.fi/neettest

Ougglōskääzkkōōzzâst vuäžžak
persoonlaž vuä'pstumuž
da ohjummuž:

www.kela.fi/ouggloskaazzkos

Vuäitak u'vded nuu'bb ooumže
vuōiggâdvuõđ hâiddad aa'sšid
peä'lstad.

Konttrest

Tää'rkest addrōōzzid
da äävaiäärramaai'jid:

www.kela.fi/konttrest

Te'lfoonâst

Nuõrttsää'mkiõllsaž te'lfonkääzkkōs
Äävai vu-pi čiâss 9-11.

020 634 4795

Va'rre te'lfoonäi'j

Vuäitak kue'dded
õhttvuõttvä'lddemraukmōōžž
ne'ttpää'stin:
saame@kela.fi

Jee'res kääzkkâ'stemnâamar

Äävai vu-pi čiâss 9-16.

Jeältōōgg.....020 692 202

Jälstumuš.....020 692 210

Meeraikōskksa vue'jj
(vu-pi čiâss 10-15).....020 634 0200

Mätt'tōõttmōš
da prizoov.....020 692 209

Säursmättmōš da
lää'mestuärjjōōzz.....020 692 205

Pe'rrjummuš.....020 634 4940

Pi'rğgeemtuärjjōs.....020 692 207

Puõccmōš da koort.....020 692 204

Puärrazvuõtt.....020 692 206

Reäugte'mesvuõtt.....020 692 210

Soi'ttjummuš da vuârddmōōžž
määus meä'rtä'vve tuu operaattoor
hâ'ddliist mie'ldd.

Kela nuõrttsää'mkiõ'lle

Nuõrttsää'mkiõllsa ne'ttseeid:
www.kela.fi/nuorttsaamkiolle

Sää'mkiõllsa brosyyr:

Jeältõõgg da jee'res jeältõkvuäžžai tuärjjõõzz
Mätt'tõõdi da prizoovnee'kk tuärjjõõzz

■ **Pi'rggēemtuärjjõs**

Puõccmõš da säursmätmõš

Pä'rnnpiârri

Reâugte'mesvuõtt

Siirdõõttâm Lää'ddjânma

le'be Lää'ddjânmmest ålggânmmid

Takai jälstemtuärjjõs

Sää'mkiõllsaž brosyryid vuäitt pri'nttjed
nee'ttest addrõõzzâst:
www.kela.fi/saamenkieliset-esitteet